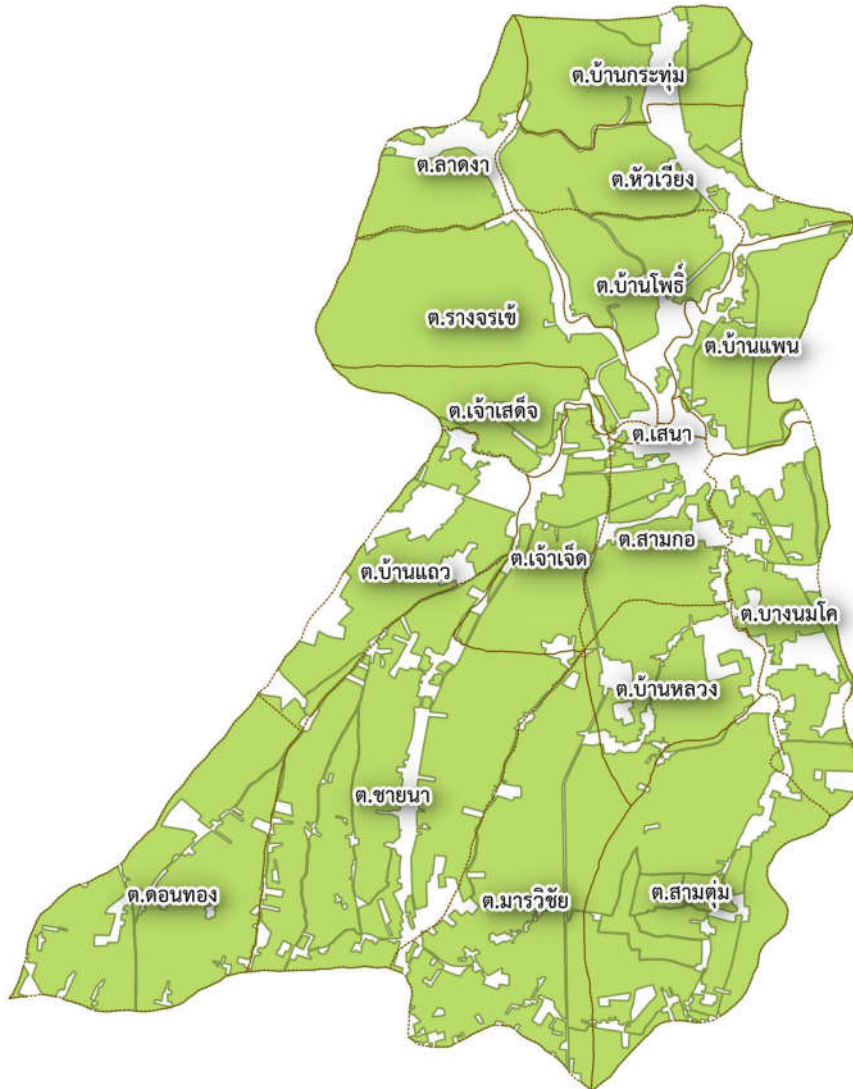

แผนการจัดการพื้นที่การผลิตผักบุง

ภายใต้โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

(Zoning)

อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรมส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

แผนการจัดการพื้นที่การผลิตผักบุ้ง อำเภอเสนา ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลให้กับเกษตรกรผู้ปลูกผักบุ้ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และ หน่วยงานต่าง ๆ ในการตัดสินใจเรื่องการผลิตผักบุ้ง การส่งเสริมการผลิต ร่วมทั้งการพัฒนาการผลิตและจำหน่ายผักบุ้ง ในพื้นที่อำเภอเสนา ในอนาคต สำนักงานเกษตรอำเภอเสนาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แผนการจัดการพื้นที่การผลิตผักบุ้ง ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ให้กับเกษตรกร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่น่ามากก็น้อย สำนักงานเกษตรอำเภอเสนาขอขอบคุณทีมงาน และแหล่งข้อมูลทุกที่ ไว้ ณ ที่นี้

สำนักงานเกษตรอำเภอเสนา

กรกฎาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
1.ข้อมูลสภาพทั่วไปอำเภอเสนา	1
2.ข้อมูลสถานการณ์การผลิต	12
3.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทาน	23
4.ข้อมูลเกษตรกร/องค์กร	25
5.การกำหนดพื้นที่เป้าหมายการผลิต	28

สารบัญแผนที่

	หน้า
1.แผนที่แสดงขอบเขตตำบลของอำเภอเสนา	3
2.แผนที่แสดงเขตชลประทานและแม่น้ำของอำเภอเสนา	10
3.แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอเสนา	11

1. ข้อมูลสภาพทั่วไปอำเภอเสนา

ประวัติความเป็นมา

อำเภอเสนาเป็นอำเภอเก่าแก่ ในอดีตเป็นชุมชนหนาแน่น ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน้อยอยู่ในความครอบครองแขวงเสนา ซึ่งเป็นสายหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยา มีฐานะเป็นแขวงมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีซึ่งแยกเป็นอำเภอต่าง ๆ ในปัจจุบันได้แก่ ผักไห่ บางซ้าย ลาดบัวหลวง บางบาล ในอดีตรวมอยู่ในเขตปกครองวงเสนาและต่อมาชาวบ้านใช้เป็นศูนย์กลางติดต่อค้าขาย เดินทางไปมาเป็นที่รู้จักกันในตลาดบ้านแพน ปัจจุบันความเจริญแพร่หลาย บทบาทการเป็นศูนย์กลางค้าขายเดินทางลดลงไป มีการประกอบอาชีพการทำนา เป็นหลักและมีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น อำเภอเสนาได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอำเภอเมื่อเดือน มกราคม พ.ศ.2438

คำขวัญอำเภอเสนา

หลวงพ่อบานเป็นศรี ทุ่งเสนาเขียวจี หัตถกรรมมากมี ตลาดดีบ้านแพน

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มถึงลุ่มมากห่างจากตัวจังหวัด 30 กิโลเมตรอำเภอเสนามีเนื้อที่ประมาณ 205.568 ตารางกิโลเมตร หรือ 135,748 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม โดยลาดจากทิศใต้ไปทิศเหนือ ตำบลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงที่สุด ได้แก่ ตำบลดอนทอง ตำบลที่ลุ่มที่สุด ได้แก่ ตำบลบ้านกระทุ่ม สภาพดินเป็นดินเหนียวและบางส่วนเป็นดินทราย มีแม่น้ำน้อยและมีลำคลองที่สำคัญไหลผ่านเหมาะแก่การเพาะปลูก มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอผักไห่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอบางบาล และอำเภอบางไทร

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอลาดบัวหลวง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอบางซ้าย

การปกครอง

พื้นที่อำเภอเสนาแบ่งเขตการปกครองย่อย เป็น 17 ตำบล 132 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

พื้นที่อำเภอเสนาประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 14 แห่ง ได้แก่

1. เทศบาลเมืองเสนา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเสนาทั้งตำบล
2. เทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเจ้าเจ็ด บางส่วนของตำบลบ้านแก้ว และตำบลเจ้าเสด็จทั้งตำบล
3. เทศบาลตำบลหัวเวียง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวเวียงและตำบลบ้านกระทุ้มทั้งตำบล
4. เทศบาลตำบลบางนมโค ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางนมโคทั้งตำบล
5. เทศบาลตำบลสามกอ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสามกอทั้งตำบล
6. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านแพนทั้งตำบล
7. องค์การบริหารส่วนตำบลมารวิชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลมารวิชัยทั้งตำบล
8. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านโพธิ์ทั้งตำบล
9. องค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลรางจระเข้ทั้งตำบล
10. องค์การบริหารส่วนตำบลชานา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเจ้าเจ็ด (นอกเขตเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด) และตำบลชานาทั้งตำบล
11. องค์การบริหารส่วนตำบลสามตุ่ม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสามตุ่มทั้งตำบล
12. องค์การบริหารส่วนตำบลลาดงา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลลาดงาทั้งตำบล
13. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านแก้ว (นอกเขตเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด) และตำบลดอนทองทั้งตำบล
14. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านหลวงทั้งตำบล

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่อำเภอเสนามีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้

ลักษณะภูมิอากาศ

- มีลักษณะค่อนข้างอบอุ่น ไม้ร้อนจัด และไม่หนาวจัด
- ปริมาณน้ำฝนและการกระจายตัวของน้ำฝน อำเภอเสนามีโอกาสที่มีฝนตกที่ระดับความชื้น 50% อย่างน้อย 5 มิลลิเมตร ประมาณสัปดาห์ที่ 22-23(เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม) และอย่างน้อย 10 มิลลิเมตรประมาณสัปดาห์ที่ 36-38(เดือนสิงหาคม)
- ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี ประมาณ 1,081 มิลลิเมตร/ปี โดยมีการกระจายตัวของฝนในแต่ละเดือนที่มากกว่า 90 มิลลิเมตร อยู่ 1 ช่วง คือ กลางเดือนเมษายน ถึงกลางเดือนพฤศจิกายน

อุณหภูมิ

สภาพภูมิอากาศของอำเภอเสนา มีสภาพตามฤดูกาลของธรรมชาติแต่ปีที่ผ่านมาและปัจจุบัน สภาพภูมิอากาศเกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสภาพทั่ว ๆ ไปของประเทศคือมีการตัดไม้ทำลายป่ามากมีผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไปทั่วประเทศจึงมีอากาศร้อนช่วงยาวและฤดูหนาวช่วงสั้นเกิดภาวะฝนแล้งและฝนทิ้งช่วง อุณหภูมิวัดได้ ภายในอำเภอ ช่วงร้อนอุณหภูมิประมาณ 36-40 องศาเซลเซียส ช่วงหนาวอุณหภูมิประมาณ 18-20 องศาเซลเซียส

สถิติน้ำฝน

อำเภอเสนามีปริมาณน้ำฝน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน – พฤษภาคมของทุกปี และเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดคือช่วงเดือน สิงหาคม-กันยายน ของทุกปี

การคมนาคมในอำเภอเสนา

1. ทางหลวงหมายเลข 3263 สายอยุธยา-สุพรรณบุรี ผ่านตำบลบางนมโค สามก้อ บ้านแฉะ บางซ้าย สามารถเดินทางไปยังจังหวัดสุพรรณบุรีได้ ระยะทางในเขตอำเภอเสนา ประมาณ 20 กิโลเมตร
2. ทางหลวงหมายเลข 3111 สายเสนา-สามโคก-ปทุมธานี ผ่านตำบลบางนมโค สามตุ่ม และติดต่อกับอำเภอบางไทร ระยะทางในเขตอำเภอเสนา ประมาณ 12 กิโลเมตร
3. ทางหลวงท้องถิ่นสายบ้านกระทุ่ม-คู์สลอด ผ่านตำบลบางนมโค และติดต่อกับอำเภอบางไทร ผิวจราจรกว้างประมาณ 5.00 เมตร ระยะทางในเขตอำเภอเสนาประมาณ 18 กิโลเมตร

4. ทางหลวงท้องถิ่นสายบ้านแกว-วัดจระเข้ไล่ ผ่านตำบลบ้านแกว ดอนทอง ไปเชื่อมกับทางหลวงสาย กรุงเทพฯ – บางบัวทอง-สุพรรณบุรี สภาพผิวจราจรเป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ติก ยาวประมาณ 18 กิโลเมตร สามารถย่นระยะทางเดินทางไปยังอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยไม่ต้องผ่านอำเภอบางซ้าย และอำเภอบางปลาม้า
5. ถนนคั่นกั้นน้ำเสนา-ผักไห่ ผ่านตำบลบ้านโพธิ์ บ้านแพน หัวเวียง บ้านกระทุ่ม ถนนลาดยาง ระยะทางในเขตอำเภอเสนา ประมาณ 15 กิโลเมตร สามารถใช้ทางเดินทางไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทองได้
6. ทางหลวงท้องถิ่นสายเสนา-วัดทาหลวง ผ่านตำบลรางจระเข้ ลาดงา สามารถใช้ติดต่อกับอำเภอบางซ้าย เป็นถนนลาดยาง ระยะทางในเขตอำเภอเสนาประมาณ 18 กิโลเมตร
7. ถนนคั่นน้ำสายเสนา-บางบาล ผ่านตำบลบ้านแพน หัวเวียง เป็นถนนลูกรังระยะทางในเขตอำเภอเสนา ประมาณ 12 กิโลเมตร
8. สำหรับถนนในเขตเทศบาลเป็นถนน คสล. และถนนลาดยาง สามารถใช้การได้ดี

แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำที่สำคัญประกอบไปด้วย

1. แม่น้ำ น้อย
2. ลำคลอง โครงการส่งน้ำบำรุงรักษาเจ้าเจ็ดบางยี่หน
3. ลำคลอง โครงการส่งน้ำบำรุงรักษาผักไห่

แบ่งพื้นที่รับน้ำเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 รับน้ำจากแม่น้ำน้อย ได้แก่ ตำบลบ้านกระทุ่ม หัวเวียง บ้านโพธิ์ บ้านแพน เสนา รางจระเข้ (บางส่วน) บางนมโค (บางส่วน) สามกอ (บางส่วน) มีระยะทางยาวประมาณ 20 กิโลเมตร

ส่วนที่ 2 รับน้ำจากคลองชลประทาน ประกอบด้วย

1. รับน้ำจากคลองชลประทานผักไห่ ได้แก่ ตำบลบ้านกระทุ่ม (บางหมู่บ้าน) ลาดงา รางจระเข้(ส่วนใหญ่) เจ้าเสด็จ(บางส่วน) หัวเวียง (บางส่วน) และบ้านโพธิ์(บางส่วน)
2. รับน้ำจากคลองชลประทาน เจ้าเจ็ดบางยี่หน ได้แก่ ตำบลเจ้าเสด็จ เจ้าเจ็ด สามกอ สามตุ่ม บางนมโค บ้านหลวง บ้านหลวง บ้านแกว ชายนา มารวิชัย และดอนทอง

นอกจากนั้น ยังมีคลองธรรมชาติอีกหลายสาย ที่สำคัญ ได้แก่ คลองมโนราห์ คลองหัวแรด คลองหัวไร่ แดง คลองทางฉีก คลองสามกอ คลองปลายนา คลองขนมจีน คลองसान คลองหนองลำเจียก คลองหนองบัว คลองซุด เป็นต้น สามารถติดต่อกับทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล โดยเส้นทางถนนทุกฤดูกาล รวมทั้งติดต่อกับ อำเภอกัลสีเคียงได้ทุกอำเภอ สำหรับการคมนาคมทางน้ำเคยรุ่งเรืองมาเมื่อประมาณ 30-40 ปีที่ผ่านมา มีเรือควนบ้านแพนวิ่ง ถึงกรุงเทพมหานครทุกวัน ปัจจุบันไม่มีเรือโดยสารแล้วแต่ก็ยังคงมีการเดินทางโดยใช้เรืออยู่บ้านไม่มานัก

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

อำเภอสนามีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 107,517 ไร่ ไม้ผล 1,084 ไร่ พืชผัก จำนวน 277 ไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ กล้ายไม้ จำนวน 444 ไร่

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกผักบุง(ไร่)	ไม้ผล(ไร่)	พืชผัก	ไม้ดอกไม้ประดับ	ผักบุง
1	ลาดงา	9,010	100	0	0	
2	รางจระเข้	4,400	82	3	3	
3	เจ้าเสด็จ	4,146	20	0	0	
4	บ้านกระท่อม	4,397	32	1	0	
5	หัวเวียง	4,400	7	10	3	
6	บ้านโพธิ์	4,110	18	12	0	
7	บ้านแพน	3,672	82	4	1	
8	เจ้าเจ็ด	3,019	47	0	0	
9	เสนา	0	0	0	0	
10	สามกอ	4,249	95	40	0	
11	สามตุ่ม	14,228	110	20	0	
12	บ้านแกว	6,281	95	22	2	
13	ดอนทอง	11,791	95	86	0	
14	บางนมโค	2,541	112	24	10	
15	บ้านหลวง	3,761	40	5	25	
16	ชายนา	18,816	85	20	360	
17	मारวิชัย	8,696	112	30	40	8
รวม		107,517	1,084	277	444	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสนา ณ กรกฎาคม 2559

ชุดดิน

อำเภอเสนาประกอบด้วยชุดดิน 2 ชุดด้วยกันคือ ชุดดินอยุธยา และชุดดินเสนา มีรายละเอียดดังนี้

ชุดดินอยุธยา (Ayutthaya series: Ay)

กลุ่มชุดดินที่ 2

การจำแนกดิน Very-fine, mixed, active, acid, isohyperthermic, Vertic Endoaquepts

การกำเนิด ตะกอนลำนํ้าผสมกับตะกอนภาคพื้นสมุทร เกิดการพัฒนาในสภาพนํ้ากร่อย

สภาพพื้นที่ ราบเรียบ การระบายนํ้า เลว การไหลบ่าของนํ้าบนผิวดิน ช้า การซึมผ่านได้ของนํ้า ช้า

พืชพรรณธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำนาหว่าน

การแพร่กระจาย พบบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบนํ้าทะเลเคยท่วมถึง หรือมีการ

ระบายนํ้าที่มีตะกอนภาคพื้นสมุทรอยู่ข้างล่าง **การจัดเรียงชั้นดิน** Apg-Bssg-Bg-BJ-BCg-Cg

ลักษณะและสมบัติของดิน เป็นดินสีเทาถึงดินเหนียว สีเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปาน

กลาง (pH 6.0) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียวมีสีเทา สีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทานํ้าตาล มีจุดประสีแดง

ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด (pH 5.5) และพบจุดประสีเหลืองฟางฝักบัวที่ความลึก 100-150 ซม. จะพบผลึก

ของแร่ยิปซัมและรอยไถระหว่างชั้นดินบนและดินล่าง ดินมีกำมะถัน

สูงและปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH4.5-5.0)

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์
0-25	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
25-50	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
50-100	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ชุดดินที่คล้ายคลึงกัน ชุดดินมหาโพธิ ชุดดินบางเขน ชุดดินรังสิต ชุดดินองครักษ์ ชุดดินเสนา และ ชุดดินบางเลน

ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ ดินเป็นกรดจัด ทำให้พืชไม่สามารถใช้แร่ธาตุที่มีอยู่ในดินตามธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟอสฟอรัส

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ ทำนา ต้องแก้สภาพกรดของดินโดยใช้ปูนมาร์ล จะทำให้พืชใช้ธาตุอาหารในดินได้อย่างเต็มที่

ชุดดินเสนา (Sena Series: Se)

กลุ่มชุดดินที่ 11

การจำแนกดิน Very-fine, mixed, active, acid, isohyperthermic Sulfic Endoaquepts

การกำเนิด ตะกอนทะเลผสมกับตะกอนลำน้ำ

สภาพพื้นที่ ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-1 % **การระบายน้ำ** เลว

การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้า **สภาพซึมน้ำได้ของน้ำ** ช้า

พืชพรรณธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนใหญ่ใช้ทำนา

การแพร่กระจาย บริเวณที่ราบน้ำทะเลเคยท่วมถึงทางด้านใต้ของที่ราบลุ่มภาคกลาง

การจัดเรียงชั้นดิน Ap_g-S_{ssg}-B_{ssg}-B_{tg}-B_g-C_g

ลักษณะและสมบัติดิน เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียว สีดำ หรือสีเทาเข้ม ถัดลงไปเป็นสีน้ำตาลปนเทา

หรือสีน้ำตาลและเป็นดินเลนสีเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5-5.5) ดินบนตอนล่าง

เป็นดินเหนียวสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือแดงปนเหลืองปฏิกริยาดินเป็นกรดรุนแรงมาก

ถึงกรดจัดมาก (pH 4.0-4.5) ดินล่างตอนล่างเป็นดินเลนเหนียว สีเทาเข้มหรือสีเทา จุดประสีเหลืองปน

น้ำตาล จะพบจุดประสีเหลืองฟางฝักบั้งของสารประกอบกำมะถันปนอยู่ในระดับความลึกตั้งแต่ 50-100

ซม. และพบรอยไกลผิวหน้าอัดมันและผลึกยิปซัม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง (pH 4.5-

8.0)

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์
0-25	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง
25-50	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
50-100	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ชุดดินที่คล้ายคลึงกัน ชุดดินรังสิต ชุดดินองครักษ์ ชุดดินธัญบุรี ชุดดินอยุธยา และชุดดินมหาโพธิ์

ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ ดินเป็นกรดจัดมาก มีน้ำท่วมสูง 1 เมตร นาน 4-5 เดือน ใช้ทำนาหว่านได้

เพียงอย่างเดียว ผลผลิตต่ำ ในบริเวณพื้นที่เขตชลประทานใช้ทำนาดำ หรืออาจปลูกพืชผักและพืชไร่ใน
ฤดูแล้ง แต่ผลผลิตไม่ดีนัก

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ ควรปรับสภาพกรดของดินให้เหมาะสม โดยการใช้ปูนมาร์ล และไถ

คลุกเคล้ากับดินทิ้งไว้ตั้งแต่ก่อนฤดูปลูก ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีควบคู่กัน

เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติดินทั้งทางกายภาพและทางเคมีให้ดีขึ้น

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

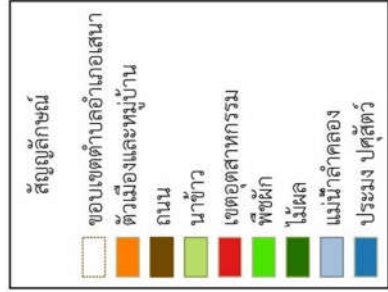
ความหนาแน่นของประชากร 327.76 คน/ตร.กม.

- จำนวนประชากรชาย 32,698 คน
- จำนวนประชากรหญิง 34,547 คน
- จำนวนประชากรทั้งสิ้น 67,245 คน

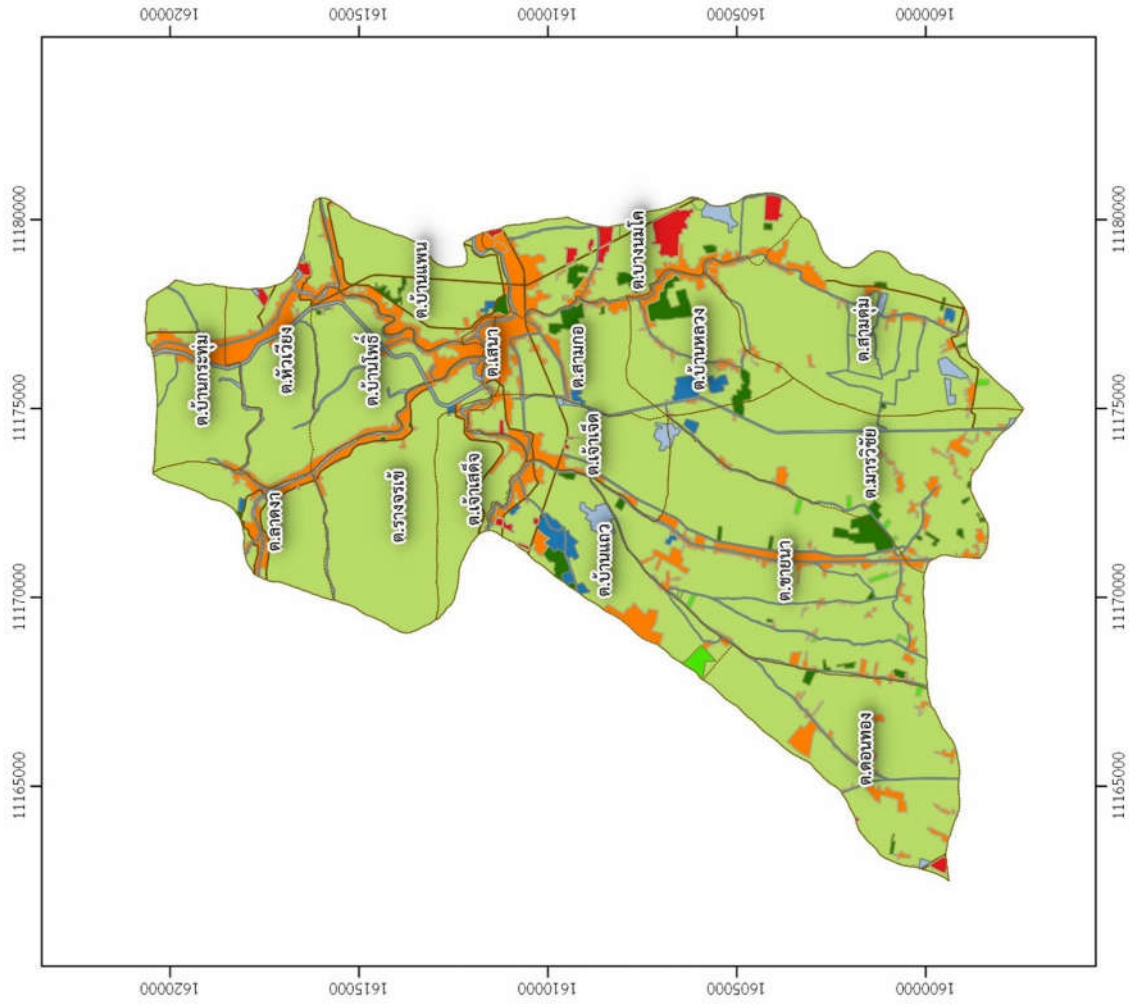
พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อ่างเอเสนามีพื้นที่การปลูกข้าว 107,517 ไร่ ไม้ผล 1,084 ไร่ พืชผัก จำนวน 277 ไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ กล้ายไม้ จำนวน 444 ไร่

แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา ขอบเขตการปกครองสำนักงานสถิติแห่งชาติ
 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 54 กรมพัฒนาที่ดิน
 จัดทำโดย สำนักงานเกษตรอำเภอเสนา
 เมื่อ กรกฎาคม 2559

2. ข้อมูลสถานการณ์การผลิตผักบุง

สภาพดินในอำเภอเสนามีความเหมาะสมในการปลูกผักบุง สามารถเพาะปลูกผักบุง ได้ ทุกพื้นที่ เดิมมีเกษตรกรบางกลุ่มที่ปลูกผักบุงขายเป็นอาชีพ ไม่มากนัก ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลทางด้านใต้ของอำเภอ เพราะเป็นที่ดอน เช่น ตำบลดอนทอง ตำบลชายนา ตำบลมารวิชัย เป็นต้น และมีบางราย จะปลูกผักบุงสลับกับการทำนา ในฤดูน้ำหลาก เช่น ในตำบล บางนมโค ตำบล สามตุ่ม เป็นต้น ปัจจุบัน จากภาวะราคาข้าวตกต่ำ และต้นทุนสูง ทำให้มีเกษตรกรหันมาเพาะปลูกผักบุงเพิ่มมากขึ้น บางรายปลูกต่อเนื่องตลอดทั้งปี

พื้นที่ปลูกผักบุง

อำเภอเสนามีพื้นที่ปลูกผักบุง ประมาณ 300 ไร่ เกษตรกร 30 ราย ได้แก่

สภาพการใช้เทคโนโลยี

สำหรับผักบุงปลูกใหม่ วิธีการปลูก โดย นำยอดแก่มาปักดำในดินเปียก 7 วัน วิตน้ำเข้านา จากนั้นอีก 20 วันก็เก็บเกี่ยวได้ ระยะเก็บเกี่ยวของผักบุงขาว คือ ราว 4-5 เดือน แบ่งพื้นที่ เป็น 3 โซน ปลูกใหม่ เก็บเกี่ยว แก่รอปลูก หมุนเวียนที่ทำให้มีผลผลิตเก็บขายได้ตลอดปี

ดูแลโดยการให้ปุ๋ยและฮอร์โมนจำพวกบำรุงใบ เร่งยอด ฉีดสัปดาห์ละครั้ง และมีการฉีดสารเคมีกำจัดเพลี้ยและหนอนกินยอด 7-10 วัน/ครั้ง

เนื่องจากเป็นผักบุงน้ำ จึงต้องให้ยอดลอยน้ำ หมั่นวิตน้ำเข้านา เพราะถ้ายอดจมดิน ยอดจะดำ ไม่สวยขายไม่ได้ราคา ผักบุงขาวที่ยอดสวยจะตัดที่ความยาว 70 เซนติเมตร แล้วมัดเป็นกำ ได้ 20 กำใส่ 1 ถุง วันหนึ่งได้ประมาณ 20 ถุง มีพ่อค้ามารับซื้อถุงละ 80 บาท ผักบุงที่จะเก็บแต่ละวัน ต้องเว้นระยะการฉีดสารเคมีฆ่าแมลงมาแล้ว 7-10 วัน เพื่อลดอันตรายลง

ผักบุงชนิดนี้นำไปประกอบอาหารได้หลายชนิดที่คุ้นที่สุที่สุด คือ ใส่ในเย็นตาโฟ แกงเทโพ แกงคั่ว ผัดพริก หรือจะผัดไฟแดงก็อร่อยไม่แพ้ผักบุงจีน

ลักษณะการทำนาผักบุง

ทำนาผักบุง แบบ ปักดำ ตลอดทั้งปี เว้นช่วงหน้าแล้ง หากมีน้ำพอ ก็อาจทำต่อเนื่อง

ต้นทุนการผลิตผักบุ้ง

๒.๒ ต้นทุนการผลิตผักบุ้งน้ำ

ที่	รายการ	จำนวน	เป็นเงิน (บาท/ไร่)
1	ค่าเช่าที่ดิน	1ไร่	750
2	ค่าเตรียมดิน	1ไร่	300
3	ค่าพันธุ์ผักบุ้ง	5 ขอน	200
4	ค่าสารเคมีกำจัดหนอน	1ขวด	250
5	ค่ายายืดยอด	4ขวด	400
6	ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7	100กิโลกรัม	1,760
7	ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0	100กิโลกรัม	1,000
8	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	40ลิตร	1,040
9	ค่าฮอร์โมน	4ขวด	2,000
10	ค่าถุง	100กิโลกรัม	450
11	ค่ายางรัดก้าผักบุ้ง	5กิโลกรัม	250
12	ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยวผลผลิต	1ไร่	28,000
	รวมต้นทุน		36,400
	ขายผักบุ้ง	5,000กิโลกรัม	50,000
	กำไรสุทธิ		1,3600

ปริมาณการผลิตผักบุ้ง

จากพื้นที่การผลิต ประมาณ 300 ไร่ ผลิตผักบุ้งได้ ประมาณ 1,500,000 กิโลกรัม/รอบ (4-5 เดือน) เฉลี่ยในรอบ 1 ปี สามารถผลิตได้ ประมาณ 2 รอบ จะได้ผลผลิตผักบุ้ง ประมาณ 3,000,000 กิโลกรัม หรือ 3,000 ตัน/ปี

สถานการณ์การตลาด

สถานการณ์ตลาด ส่วนใหญ่ จะมีพ่อค้าเจ้าประจำมารับซื้อถึงในแปลงผักบุ้ง และนำส่งตลาดไท หรือ ตลาดอื่น ๆ อีกที่ มีบางรายนำไปส่งเองที่ ตลาดไท แต่ไม่ค่อยมีการนำมาขายใน ตลาดท้องถิ่น

3.การวิเคราะห์ความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน

สถานการณ์การผลิตผักบุงและพืชชนิดอื่น ๆ ในอำเภอเสนา มีพื้นที่ น้อยลง เพราะ เกษตรกรส่วนใหญ่ หันไป ทำนา เพียงอย่างเดียว แต่หลังจาก ราคาข้าง ตกต่ำ และ ต้นทุนการผลิตข้าวที่สูงขึ้น เริ่ม มี เกษตรกร หันมาสนใจผลิตพืชชนิดอื่น ๆ มากขึ้น แต่ยังไม่มากนัก ส่วนทางกับความต้องการของตลาด เนื่องจาก ปริมาณของประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ ความต้องการในการบริโภค ผักบุง เพิ่มขึ้นด้วย เพราะ ผักบุง เป็น พืช บริโภค ที่ มีการนำมาประกอบอาหารได้หลากหลาย และเนื่องจาก อำเภอเสนา อยู่ในเขตปริมณฑล ใกล้กับ ตลาดค้าส่งต่าง ๆ เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง จึงสามารถขนส่งไม่ไกล ทำให้ สามารถผลิตผักบุงได้ ในปริมาณมาก เพราะ ความต้องการของตลาดสูง

ในด้านความต้องการบริโภคในพื้นที่ ปัจจุบัน จะมี พ่อค้า ซื่อผักบุงมาจาก ตลาดไท หรือ ตลาดสี่มุมเมือง มากระจายขายในตลาดของอำเภอในปริมาณ ที่มาก ทุกวัน แต่ ไม่มีการนำผักบุงจากแหล่งผลิตในพื้นที่ มาขายโดยตรง สะท้อนให้เห็น ถึง กลไกการตลาด ในท้องถิ่น ซึ่ง คงต้องมาวิเคราะห์ กันว่า เพราะเหตุใด และ หาก จะนำผลผลิตในพื้นที่ มาขายโดยตรง ในท้องถิ่น จะเกิดขึ้นได้หรือไม่

4. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กร

เกษตรกรผู้นำ

อำเภอเสนามีเกษตรกรทำนาผักบุ้ง จำนวน 30 ราย ส่วนใหญ่เป็นต้นในพื้นที่ ตำบลที่มีการทำนาผักบุ้งมากที่สุด คือ ตำบลดอนทอง ประมาณ 200 กว่าไร่ เกษตรกรทำเป็นอาชีพอย่างจริงจัง

เกษตรกรต้นแบบในการทำนาผักบุ้งเพื่อเป็น พี่ชทางเลือก ร่วมกับ นาข้าว ได้แก่ นางจันทร์จำว โพธิ์สุทธิ เกษตรกรต้นแบบของศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลหัวเวียง ทำผักบุ้งจำนวน 4 ไร่ เพื่อลดความเสี่ยงจากการทำนา และ ทำการเกษตรตามระบบ ไร่นาสวมผสม

องค์กรเกษตรกร

เกษตรกรชาวนาของอำเภอเสนา มีการรวมกลุ่ม จัดตั้งเป็น องค์กรเกษตรกร เพียงไม่กี่กลุ่ม เช่น

- กลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านหลวง
- ส่งเสริมอาชีพการทำนาปลอดสารพิษชาวนา,
- ส่งเสริมอาชีพการทำนาปลอดสารพิษมารวิชัย,
- ส่งเสริมอาชีพการทำนบ้านโพธิ์
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนบ้านหลวง
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหลวงพอเพียง
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบันไดช้างพัฒนา

ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ

อำเภอเสนา มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเชื่อมโยงระหว่าง ภาครัฐ และ เกษตรกรรวมทั้ง ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและพัฒนา ด้านการเกษตรในพื้นที่ ดังนี้

- ❖ **ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.)** อำเภอเสนามีการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ครบทุกตำบล จำนวน 16 ศูนย์ (ตำบลเสนาไม่มีเพราะไม่มีพื้นที่การเกษตร)
- ❖ **ศูนย์ข้าวชุมชน (ศชช.)** เดิมอำเภอเสนามีการจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 5 ศูนย์ ปัจจุบันเหลืออยู่ 2 ศูนย์ ที่ยังมี เงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกลุ่ม อยู่ แต่ ไม่ได้ดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์แล้ว และ กำลังจัดตั้ง

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพิ่ม อีก 2 กลุ่ม ในโครงการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ นวัตกรรมใหญ่ ในตำบล บ้านโพธิ์ และ ตำบลหัวเวียง

- ❖ **ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)** อำเภอเสนา มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 2 ศูนย์ ที่หมู่ 7 ตำบลหัวเวียง (ศูนย์หลัก) มีสมาชิกทั้งหมด 30 ราย และที่ตำบลมารวิชัย (ศูนย์ขยาย) ที่หมู่ 3 สมาชิก 30 ราย
- ❖ **ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)** อำเภอเสนา มีการจัดตั้งศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน จำนวน 1 ศูนย์ ที่ หมู่ที่ 7 ตำบลหัวเวียง สมาชิก 30 ราย
- ❖ **ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.หัวเวียง)** อำเภอเสนา มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 1 ศูนย์ ที่ หมู่ที่ 7 ตำบลหัวเวียง โดยมี รายละเอียดดังนี้

5. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายการผลิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ อำเภอเสนามีพื้นที่การเกษตรที่เหมาะสมสำหรับการปลูกผักบึงทุกพื้นที่ ควร ส่งเสริม ให้เกษตรกร หันมาทำนาผักบึง พร้อมกับการทำนา โดยการแบ่งพื้นที่ บบางส่วน เพื่อเป็นการ ลด ความเสี่ยงจากการทำนา และ สร้างรายได้ระยะสั้น เพิ่มขึ้นได้

เป้าหมายการผลิตผักบึงอำเภอเสนา

- ส่งเสริมการทำนาผักบึงแบบปลอดภัย โดยหันมาใช้ สารชีวภัณฑ์ แทน สารเคมี
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักบึง อย่างน้อย 1 กลุ่ม เพื่อเพิ่มศักยภาพและอำนาจต่อรอง ในการ ซื้อ - ขาย
- ส่งเสริมด้านการตลาด โดย พยายามเชื่อมโยง ผู้บริโภคในท้องถิ่นกับผู้ผลิตในพื้นที่ โดยไม่ต้อง ผ่านพ่อค้าคนกลาง